

References

1. Bogush, A.M., 2010. Teoretichni i praktichni aspekti formuvannya movnoyi kompetentnosti maybutnih pilotiv i aviadispatcheriv / A.M. Bogush, O.V. Kovtun // Вісник NTUU «КПІ». Філологія. Педагогіка: збірник наук. праць. // Випуск 4. – Київ: Національний технічний університет України, Київський політехнічний Інститут – С. 66–74.
2. Vasyukovich, O.M., Pedagogichni umovi, suchasna osvitnya tehnologiya, maybutni aviadispatcheri, profesynna kompetentnist. [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: <http://er.nau.edu.ua:8080/handle/NAU/18156>
3. Organizational navchalno-piznavalnoyi diyalnost uchniv (operatsiyno-diialnisniy komponent). [Elektronniy resurs]. Rezhim dostupu: https://studopedia.com.ua/1_70028_organizatsiya-navchalno-piznavalnoi-diyalnosti-uchniv-operatsiyno-diyalnisniy-komponent.html
4. Plyaka, L.V., 1993. Struktura profesynnoyi komunikativnoyi kompetentnosti maybutnih provizoriv / L. V. Plyaka // Zhurnal Akademiyi pedagogichnih nauk Ukraini. - Київ: Derzhavne vidavnistvo «Pedagogichna presa». - С.74 -78.
5. Rukovodstvo po vnedreniyu trebovaniy IKAO k vladeniyu yazyikom – Doc 9835 AN/453 – 2-e izd. – 2010 – 180s.

Статья посвящена безопасности полетов на международных воздушных трассах. Рассматривается профессиональная иноязычная коммуникативная компетентность диспетчеров управления воздушным движением, особенно ее развитие. В этой работе описывается операционно-деятельностный компонент, его сущность, а также составляющие самого процесса обучения. Описаны составляющие и элементы операционно-деятельностного компонента применительно к авиационной сфере, и касательно развития профессиональной иноязычной коммуникативной компетентности диспетчеров управления воздушным движением. При этом сделано ударение на то, что особенности функционирования операционно-деятельностного компонента подчиняются требованиям документов Международной организации гражданской авиации (ИКАО) №9432 и №9835.

Ключевые слова: диспетчер управления воздушным движением, профессиональная коммуникативная компетентность, безопасность полетов, операционно-деятельностный компонент, технология отбора, методы, средства, формы, методика.

The article is devoted to the flight safety on the international airlines. ICAO Assembly has signed Resolution A 32-16, relating to the role of language factor in aviation incidents and accidents. The aim of the research is to define the key elements of operational component of air traffic controllers professional (foreign language) communicative competence development; to discover the peculiarities of their functioning in the process of air traffic controllers professional (foreign language) communicative competence development. The research methods, that were used, are: theoretical (the analysis of ICAO documents and literature sources, abstracting, classification and systematization of received data etc), empiric (monitoring, polling etc). The learning demands the full «knowledge dematerialization» or compact «rebuilding» of those thoughtful and practical operations and actions, used in professional activity. The operational component elements relating to civil aviation sphere and controller professional foreign language communicative competence development are described too. Scientific newness: for the first time operational component of air traffic controllers professional (foreign language) communicative competence development from the point of view of its components and functioning was defined. Practical value: the operational component elements, defined in this article, were implemented into professional training, which takes place on the basis of Training and Certification Center of Ukrainian Air Traffic Services Enterprise. Results: taking into account everything mentioned above we found that operational component of air traffic controllers professional (foreign language) communicative competence development is a very complex building, which is functioning relating to peculiarities of radiotelephony language, professional aviation activity and human-operator personality.

Key words: air traffic controller, professional communicative competence, flight safety, operational component, selection technology, methods, means, forms, technique.

УДК 811.161.1+81*276

DOI 10.31339/2413-3329-2019-2(10)-188-190

Теличко Наталія Вікторівна,

доктор педагогічних наук, доцент,

Дядченко Олена Вікторівна,

кандидат педагогічних наук, асистент,

Мукачівський державний університет, м. Мукачево

ЛІНГВІСТИЧНІ ОЗНАКИ КОМУНІКАЦІЇ У МОЛОДІЖНОМУ ДИСКУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ

Стаття присвячена вивченню типологічно спільних та конкретно- мовних характеристик молодіжного мовлення на матеріалі аналізу квазіспонтанних текстів діалогічного характеру, відрізнених з українських та американських художніх фільмів. Результати проведеного аналізу свідчать, що лінгвістичні ознаки комунікації у молодіжному дискурсі української та англійської мов мають релевантні спільні та конкретно-мовні засоби актуалізації змісту на рівні лексичних, граматичних та просодичних характеристик.

Ключові слова: лінгвістичні ознаки, конкретно-мовні характеристики, релевантні риси, спільні засоби актуалізації змісту, молодіжний дискурс.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження визначається необхідністю проведення комплексного дослідження молодіжного спілкування як системи взаємодіючих елементів усіх мовних рівнів. Однією з відмінних рис сучасної мовознавчої науки є послідовне переміщення уваги лінгвістів з вивчення мови як системи на вивчення її реального функціонування в різних комунікативних сферах і ситуаціях спілкування, звернення до аспектів озвученого мовлення.

Соціальна варіативність мовлення, виявлення закономірностей розвитку соціолінгвістичних підсистем мови, комунікативно- прагматична зумовленість мовлення, що детермінує мовленнєву поведінку членів певного лінгвосоціуму, перебувають у ракурсі постійних лінгвістичних пошуків.

Аналіз актуальних досліджень та публікацій.

Теоретичною основою дослідження проблеми комунікації послужили праці таких вчених, як С. Алексєєв, Л. Бархударов, Р. Будагов, Д. Лоті, В. Лейчик, Д. Милославська, Л. Нелюбин, А. Нікінін, А. Піголкин, А. Реформатський, М. Рейснер, С. Хижняк, І. Чистяков. Вивченням таких складних явищ, як текст та дискурс займалися багато вчених, наприклад, Н. Арутюнова, В. Карасик, О. Кубрякова, А. Мартинюк, А. Олянич та ін.

Мета статті: вивчення типологічно спільних та конкретно- мовних характеристик молодіжного мовлення на матеріалі аналізу квазіспонтанних текстів діалогічного характеру, відрізнених з українських та американських художніх фільмів.

Результати дослідження. Молодіжне спілкування є

складним утворенням, що сформувалася на базі побутового дискурсу як різновиду персонального (особисто-орієнтованого) дискурсу, в якому мовець виступає як особистість в усьому різноманітті свого внутрішнього світу [3, с.59]. Внаслідок цього молодіжній комунікації притаманні характерні риси того типу дискурсу на базі якого він був сформований, а саме: активна роль адресата, сильна ситуативна залежність спілкування, спонтанний характер вираження; стереотипність мовленнєвих актів; переважаюча побутова тематика; діалогічна форма спілкування, особлива емоційність [2].

Відзначимо, що незважаючи на наявність у молодіжному мовленні спільних рис з базовою формою побутового дискурсу, було виявлено певні специфічні ознаки, які дозволяють стверджувати, що молодіжне мовлення є окремим різновидом побутового дискурсу з мовленнєвими особливостями, які визначаються як умовами перебігу спілкування (усний характер мовленнєвого продукування), так і соціальними параметрами його носіїв:

- наявність власної «картини світу» – тобто сукупності уявлень і всієї суми знань представників молодіжної субкультури та молодіжного соціуму про навколишню дійсність, на основі яких формується цілісний образ соціального світу та власного місця в життєвому просторі;

- неформальний характер інтеракції, що передбачає велику свободу спілкування, засновану на солідарних відносинах рівних і своїх, і не скуту межами офіційності;

- наявність емоційно-психологічного запиту, який обумовлений не тільки приналежністю до певної соціальної групи, скільки емоційної надмірністю, максималізмом, особливим уявленням про життєві цінності, особливим стилем і манерою поведінки, властивою молоді;

- жартівливий тон спілкування, високий ступінь емоційності, прагнення до нестандартного самовираження, притаманного цій віковій групі;

- прагнення мовними або невербальними засобами інтенсифікувати оцінку, внести до вислову семантичне значення підвищення / пониження ступеня емоційного забарвлення;

- швидка зміна тематики спілкування та комунікативних тактик, яка зумовлена високою мобільністю мовлення;

- відсутність обов'язкового дотримання норм мовленнєвого етикету, що повною мірою реалізують потреба протиставити свій колектив усім іншим колективам;

- обмеженість контингенту носіїв, яка базується на відповідності двом критеріям – віковому і світоглядному.

У сучасних умовах молодіжна субкультура часто перетворюється в середу соціалізації молоді. Належність до молодіжної субкультури виробляє у значній частині молоді певну життєву позицію, систему цінностей і взаємин з людьми та світом, тобто форму і менталітет молодих людей. Ціннісні орієнтації субкультури впливають на ставлення її носіїв до світу і на стосунки зі світом, на їх самосвідомість і самовизначення.

У зв'язку з цим, стверджуючи, що молодіжна субкультура відображає своєрідну опозиційну «філософію» життя, Г. Еман, виділяє наступні чинники, які зумовлюють появу молодіжного дискурсу: протест – «своя» мова як інструмент протесту проти дорослих; відмежування – обмежений доступ дорослих у світ молоді; правдоподібність / істинність – вираження індивідуальності в мовній поведінці; ігровий та інноваційний аспект – мовні ігри за допомогою мови; афективно-емоційний аспект – вираз негативних емоцій; комунікативно-економічний аспект – мова молоді конкретніше, економічніше і зручніше, ніж стандартна мова, краще висловлює суб'єктивні почуття і настрої [5, с. 147].

Доцільно також відзначити, що проведений функціонально-семантичний аналіз молодіжного мовлення підтвердив, що, незважаючи на орієнтованість репліки-реакції на репліку-акцію у межах діалогічної взаємодії, діапазон реакційних реплік є варіативним: репліки комунікантів не обмежені кількістю та комунікативним типом речень і обумовлені прагматикою

висловлювання. У межах репліки-реакції можуть бути виділені окремі мовленнєві дії: реакційна дія, зумовлена попередньою акцією, та дія, що ініціює подальшу реакцію комуніканта, тобто постає акцією в діалогічному спілкуванні; можлива цілісність мовленнєвих дій у межах репліки-реакції комуніканта та її функціонування у якості акції у межах подальшої інтеракції у незмінній формі. Така варіативність пояснюється тим, що зв'язок між реплікою-акцією та реплікою-реакцією у межах молодіжного дискурсу не обмежується лише структурно-семантичним рівнем, а напрямок розгортання комунікації визначається як власне лінгвальними, так і позалінгвальними чинниками.

Аналіз фактичного матеріалу дослідження дозволив виділити такі типи суб'єктивно-модальних значень: власне оцінні (засуджуючи, критично, з похвалою) та емоційно-оцінні (обурено, зацікавлено, вражено, агресивно, презирливо, захоплено) [4]. Найчастотнішими типами суб'єктивно-модальних значень у молодіжному мовленні виявились такі: власне оцінне – «засуджуючи» та емоційно-оцінні: «зацікавлено», «вражено», «обурено», «агресивно». Доцільним вважаємо зазначити, що емоційно-модальна забарвленість висловлювань молоді представлена як позитивними, серед яких превалюють «зацікавлено», «вражено», так і негативними значеннями, найчастотнішими з яких виявляються «обурено», «агресивно», «засуджуючи». При цьому кількість реалізацій негативних суб'єктивно-модальних значень у молодіжному дискурсі досліджуваних мов, значно перевищують кількість реалізацій позитивних (65 % та 35 % відповідно від загальної кількості найпоширеніших суб'єктивно-модальних значень). Зазначимо, що виявлена залежність між класом мовленнєвого впливу, формою мовленнєвого впливу та актуалізованим у ньому суб'єктивно-модальним значенням.

Аналіз лексичного просторіччя у межах молодіжного дискурсу дозволяє констатувати той факт, що найменшу поширеність в обох досліджуваних мовах демонструють вульгаризми, які складають 10 % в українській мові та 13 % в англійській.

Друге місце за ступенем розповсюдженості в молодіжному дискурсі посідають загальні колоквиалізми, складаючи 18 % в українській мові та 12 % в англійській: *укр. мова: дрихнути, зриватися, молоти, кіпішити, манатки, розкрасати, влутити, хавати, кумарити, діставати, валити, заливати, балачки. англ. мова: wetback, to piss, gyp, stash, stuck up, dumps, calling card, champ, to party, tech, at each other's throat(s), half-baked, wad, lambaste, rain check.*

Найбільш репрезентативною виявляється група молодіжних сленгізмів, які складають 72 % в українській та 75 % в англійській мовах. Аналіз тематичного розподілу лексики молодіжного дискурсу української та англійської мов дозволив виділити найбільш репрезентативні тематичні групи соціолектичних одиниць відповідно до об'єктів і цілей номінацій: 1) номінації осіб, 2) номінації предметів або явищ дійсності, 3) номінації дій і станів (у тому числі відносини між людьми), 4) номінації грошей, 5) номінації, пов'язані з алкоголем та наркотиками.

Предметно-тематична співвіднесеність лексичних одиниць у межах молодіжного мовлення дозволяє зробити висновок про його антропоцентричну спрямованість. Виділені тематичні області відображають ті сфери, які є найбільш релевантними для молоді, що дає чітке уявлення про ієрархію цінностей молодого покоління: сфери, що мають відношення до людини та її чуттєво-емоційного та раціонального сприйняття навколишньої дійсності, релевантних аспектів її діяльності та взаємодії з іншими людьми.

Структурування та систематизація лексики молодіжного дискурсу на основі тематичних критеріїв проявляється в малочисельності тематичних груп. При цьому обмежена кількість груп компенсується їх відносною кількісною насиченістю за рахунок синонімічних рядів. У якості конкретно-мовних словотворчих способів англійського молодіжного мовлення можна зазначити інфіксацію та конверсію. На сегментному рівні відзначаємо суттєве подовження голосних голонимих наголосених

складів, розташованих в інтонаційних групах, у межах яких маніфестуються емоційно-модальні значення «зацікавлено» та «вражено» (здебільшого в 1,5 – 2 рази, в окремих випадках максимальної експлікації емоційного стану – до 3 разів), подовження ініціальних або медіальних приголосних звуків розташованих в інтонаційних групах, у межах яких актуалізуються емоційно-модальні значення «обурено» й «агресивно»: (у більшості випадків в 1,3 – 1,6 рази, в окремих випадках максимальної експлікації емоційного стану в обох мовах – до 2 разів), поскладову вимову слова.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Кузнецов Ю. Філософія вивчення іноземних мов / Ю. Кузнецов // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2004. – № 1–2. – С. 4–8
2. Солодка А. К. Через мову до розуміння культури. З досвіду використання лінгвокультурології у полікультурному вихованні учнів старшої школи / А. К. Солодка // Іноземні мови в навчальних закладах. – К., 2004. – № 1. – С. 146–153.
3. Biber D., Johansson S., Leech G., Conrad S., & Finegan, E. (1999). *Grammar of spoken and written English*. Edimburgh: Pearson Education Limited.
4. Goursky S. E. (1975). *The idiomatic Heart of the English language*. Lvov: United Publishing House “Vishcha Shkola”: Lvov University Publishing House.
5. Lamont G. J. (2005). The historical rise of the English phrasal verb. Retrieved July, 27, 2005.

References

1. Kuznyetsov Y.U., (2004). *Filosofiya vyvchennya inozemnykh mov // Inozemni movy v navchal'nykh zakladakh*. [Philosophie des Fremdsprachenunterrichts// Fremdsprachen in Bildungseinrichtungen] – 2004. – № 1–2. – S. 4–8.
2. Solodka A. K., (2004). *Cherez movu do rozuminnya kul'tury. Z dosvidu vykorystannya lnhvokul'turolohiyi u polikul'turnomu vykhovanni uchniv starshoyi shkoly // Inozemni movy v navchal'nykh zakladakh*. [Durch Sprache zum Verständnis von Kultur. Aus der Erfahrung des Sprachgebrauchs in der multikulturellen Bildung von Schülern] – K., 2004. – № 1. – S. 146–153
3. Biber D., Johansson S., Leech G., Conrad S., & Finegan, E. (1999). *Grammar of spoken and written English*. Edimburgh: Pearson Education Limited.
4. Goursky S. E. (1975). *The idiomatic Heart of the English language*. Lvov: United Publishing House “Vishcha Shkola”: Lvov University Publishing House.
5. Lamont G. J. (2005). The historical rise of the English phrasal verb. Retrieved July, 27, 2005.

Робота посвячена изучению типологически схожих и конкретно- языковых характеристик молодежной речи на материале анализа квазиспонтанных текстов диалогического характера, выбранных из украинских и американских художественных фильмов. Результаты проведенного анализа свидетельствуют о том, что лингвистические особенности коммуникации в молодежном дискурсе украинского и английского языков имеют релевантные схожие и конкретно-языковые способы актуализации содержания на уровне лексических, грамматических и просодических характеристик.

Ключевые слова: лингвистические особенности, конкретно-языковые характеристики, релевантные черты, совместные способы актуализации содержания, молодежный дискурс.

The article is devoted to the research of typologically common and specific features of the Ukrainian and English youth speech. The study conducted on the material of quasi-spontaneous dialogues selected from Ukrainian and American feature films. Thes systematic analysis demonstrate d that the linguistic peculiarities of the communication in Ukrainian and English youth discourse possess relevant common and specific ways of actualization of its lexical, grammatical and prosodic characteristics. The studying of language contacts in linguistics is considered to be very significant and interesting. The process of borrowing lexical units from one language into another cannot be prevented, as there are hardly any isolated nations and peoples in the world. Loan words enter the system of the recipient-language and in the course of time become assimilated in this language. Ukrainian, as most of modern languages, borrows and assimilates many lexical units from English. The main reason for it is the globalization of all spheres of human activity. The given article is devoted to some theoretical problems of English loan-words in different languages. Some important projects concerning the influence of anglicisms on European languages are touched upon. A short review of the main historical stages of borrowing English words into Ukrainian is also presented. Several definitions of the terms anglicism and americanism have been analyzed. An attempt has been made to identify the etymology of these groups of words. Structuring and systematizing the vocabulary of youth discourse based on thematic criteria is evident in the small number of thematic groups. In this case, a limited number of groups are compensated for by their relative quantitative saturation due to synonymy series. As specific language-speaking ways of English youth broadcasting, it is possible to note infixation and conversion. Different approaches of linguists as to the definition and etymology of these lexical units require further research.

Keywords: linguistic peculiarities, language contacts, etymology, prototype, internationalism common and specific features, relevant features, youth discourse.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>